

REFORMÁCIÓ ÉS ÉRTELMÜNK MEGÚJULÁSA

“Ne igazodjatok e világhoz, hanem változzatok meg értelmetek megújulásával, hogy megítélhessétek: mi az Isten akarata, mi az, ami jó, ami neki tetsző és tökéletes.” (Róma 12:2)

Ennek az igének van egy sajátos kapcsolódási pontja reformáció ünnepehez. Mégpedig az, hogy a Vulgataban, azaz a latin nyelvű Bibliában, ebben a versben ugyanannak a *reformare* latin igének a ragozott alakja szerepel, amely szócsaláddhoz maga a *reformatio* szó is tartozik. Milyen összefüggésben?

Az apostol rámutat arra, hogy értelmünk megújulása szükséges ahhoz, hogy helyesen ítélhessük meg, mi Isten akarata. Ez a megújulás, ez a reformáció. A megújulás az Isten szerinti gondolkodásmódhoz való visszatérést jelenti, egy korrekciót. Állandóan korrigálnunk kell gondolkodásunkat, az élethez való viszonyunkat, beállítódásunkat, hiszen “a világ”, a nagy korrumpátor, oly könnyedén magához idomít bennünket, hogy esetleg még észre sem vesszük. Vagy ha észrevesszük is, ily módon “korrumpálva lenni” sokszor kényelmesebbnek és kellemesebbnek tűnik, mintsem egész életünkben a keresztet felvállalva krisztusi önmegtagadást gyakorolni.

Søren Kierkegaard, a nagy 19. századi dán evangélikus teológus így fogalmaz pontosan erről: “Ó, ha az ember örömben és boldogságban él, vagy legalábbis van mit a tejbe aprítani, akkor persze szívesen olvasgat – talán még beszélget is – ilyesmiről, sőt közben talán néhány könnycseppet is hullat: szíve legmélyén mégis nyugalom tölti el, hiszen be-

széde tárgya őt magát egyáltalán nem érinti.” Kierkegaard szerint minden baj gyökerét a keresztyénségben ez a lapidáris mondat, ez a lehetetlen általánosítás fejezi ki: “Mi mind keresztyének vagyunk.” “Annak a hitnek ugyanis, amely a Jézus Krisztus-

Evangelikusnak lenni annyit tesz, mint az evangéliumból élni; keresztyénnek pedig, hogy Krisztushoz tartozni. Nem Luthert kell követnünk hanem Jézus Krisztust.

ban megjelent paradox isteni valóságban való hit, amelyet semmiféle emberi erőfeszítéssel, gondolati vagy akaratilag megoldással nem lehet sem felfogni, sem megközelíteni, csupán az egzisztenciális ugrással lehet benne részesülni, az égadta világon semmi köze ahhoz a gondolattalan és kényelmes komfortkeresztyénséghez (“limonádékeresztyénséghez”), amellyel az átlagpolgár, a teológiai professzor, a püspök megpróbálja “Istent boldoggá tenni”.

Azt gondolom, különleges zamata van Kierkegaard gondolatainak, most így reformáció ünnepe kapcsán. A 16. században Luther az istenhitet üdvösségbiznisszé silányító búcsúcédulák elleni fellépésével ugyanúgy egy látszat-keresztyénséggel szemben lépett fel, amikor az egyedül üdvözítő Jézus Krisztusba vetett élő hit fontosságára hívta fel a figyelmet. A reformáció tehát az értelem megújí-

tásával indult el, annak felismerésével, hogy mi is az evangélium lényege, és mi Isten valódi akarata felénk: “Az igaz ember pedig hitből fog élni.” (Róma 1:17)

“Ecclesia semper reformanda est”, azaz az egyháznak állandóan reformációra, megújulásra van szüksége. Bár ez a jól ismert kifejezés 17. századi holland reformátusoktól ered, mégis ízig-vérig lutheri gondolat. Nem másról van itt szó, mint annak lutheri felismerésnek és elvnek a közösségre való alkalmazásáról, miszerint keresztyén emberként naponkénti megtérésre van szükségünk. Ha nem ezt tesszük, akkor “minta-keresztyének” helyett szerepetjátszó “mintha-keresztyénekké” leszünk, ahogy a 19. századi dán evangélikusságot és egyházat Kierkegaard csípős kritikája jellemezte.

Evangelikus hívőként mit jelent ma nekünk az, hogy a reformáció, a lutheri örökség az életünknek az identitásunkat és gondolkodásunkat alakító és formáló része? Ha erre csak a “mi nem vagyunk katolikusok” sztereotip öndefiníciója ugrik be, illetve ha vallásosságunk a fogyasztói társadalomba simuló kispolgári létünknek pusztán jól megszokott színfoltjává degradálódott, akkor érdemes sürgősen elgondolnunk Kierkegaard szavain.

Evangelikusnak lenni annyit tesz, mint az evangéliumból élni; keresztyénnek pedig, hogy Krisztushoz tartozni. Luther hevesen tiltakozott az ellen, hogy követői magukat lutheránusnak nevezzék. Nem Luthert kell követnünk ugyanis, hanem Jézus Krisztust. Luther minden [↗]

igyekezetével Órá mutat, csakúgy, mint Keresztelő János a valószerűtlenül hosszúra festett mutatóujjával Matthias Grünwald alkotásán, a híres isenheimi oltárképen. Ha méltóképpen akarjuk megünnepelni reformáció ünnepét, azt hitelesen csak úgy tehetjük meg, ha komolyan vesszük Pál apostol buzdítását: *“Ne igazodjatok e világhoz, hanem változzatok meg értelmetek megújulásával, hogy megítélhessétek: mi az Isten akarata, mi az, ami jó, ami neki tetsző és tökéletes.”*

Így leszünk a világ fiaiból a világgosszág fiaivá. Ebben segítsen meg minket Istenünk!

Dr. László Virgil ev. lelkész (Budapest)

SZVORÁK KATALIN TORONTÓBAN

Nagy reménységgel várjuk közénk Szvorák Katalin énekművészt. Magyarországon talán ő tudja legszebben a népdalokat, virágénekeket, egyházi népekeket tolmácsolni, és gyermekek részére is van kész programja. Október 27-én szombaton bond-streeti templomunkban először a gyermekek majd a felnőttek számára tart koncertet. 28-án vasárnap délután pedig részt vesz az Isteniszteleten; utána lehet vele beszélgetni is. Részletes meghívót mindenkinek később eljuttatunk. Kérjük Testvéreinket, hogy jöjjenek el minél többen, főleg azok, akik lelki gazdagodásra vágyanak. Lásd: <http://www.szvorakkatalin.hu>

Adományok nyugtázása

Köszönettel nyugtázzuk a 2012. május 21-e és szeptember 22-e között vett adományokat.

•AZ “ERŐS VÁR”-RA

Minden előfizetés a címszalagon kiemelten jelzett év végén jár/járt le. Előfizetések vételét a címszalagon jelezzük; itt a felülfizetéseket, stb. soroljuk fel:

\$80: Gracza Rezső (MN). **\$60:** v. Hefty Katalin férje, Nt. dr. v. Hefty László emlékére (Arg.) **\$12:** Temesi László (OH). **\$5:** Molnár Ilona (Mo.)

•A.M.E.K. TAGSÁGRA

2012: Lukácsa János (CA).

•ELŐFIZETÉSEKRŐL

Lapunkra az előfizetéseket és lapfenntartó adományokat Erős Vár névre és **P. O. Box 770828, Lakewood, OH 44107-0038** címre kérjük beküldeni.

Minden előfizetést és felülfizetést a beküldött értesítése szerint könyvelünk el. Többre azonban, mint három évre szóló előfizetést nem fogadunk el; az előálló “maradékot” adományoknak tekintjük. Az adományt felsoroljuk, az előfizetés állását a címszalagon jelezzük. ✕

JUBILÁL LUTHER ÉNEKE, AZ “ERŐS VÁR”

Életrajzából ismerhetjük Luther Márton küzdelmes, nehéz életútját, kitartó, lángoló hitét, példás családi életét. Számtalan tevékenysége közül szeretném most kiemelni egyházzenei munkásságát. Ha csak egy éneket választok ki példaként, abból is felismerhetjük nagyságát. Választásom már csak azért is az “Erős vár”-ra esett, mert éppen négyszáznyolcvanöt* éve ismeri a protestáns világ ezt a nagyszerű, fontos éneket, amelynek minden sorából erő árad.

Az “Erős vár a mi Istenünk” Luther diadalmi himnusza. Tele erővel, hittel és tüllel. Keletkezésének egészen pontos időpontja nem ismert; a szakirodalom 1527 körülre datálja. Válságos időszak volt ez: a protestánsoknak üldözést, megtorlásokat kellett elszenvedniük. Wittenbergben a pestis is kitört. Számos megpróbáltatás emléke nehezítette a szerző lelkét. Utal rá ez a sor: “E világ minden ördöge / Ha elnyelni akarna...”

A vers megírásának a 46. zsoltár (2., 8., 12. vers) volt a fő ihletője. Nehézségek idején erősítésképpen sokszor énekelte ezt Luther barátjával, Melancthon Fülöppel.

A későbbi évszázadokban is nagyra értékelték a reformátor énekét. Fortunato Santini olasz zenetudós így vélekedett róla: “...milyen sok felemelő órát köszönhetek Luther énekének, az ‘Erős vár’-nak. Nem ismerek ennél hatalmasabb, megragadóbb éneket. Úgy hangzik, mint mennyből jövő hasonaszó.”

A 20. század elejéig hetven nyelvre fordították le az evangélikusok himnuszaként is emlegetett éneket. Első magyar fordítója – Szegedi Gergely – énekeskönyvében a zsoltárok közé sorolja mint 46. zsoltárt. Gyulai Pál megállapította, hogy magyar irodalmunkban ez az első németből fordított zsoltár, Szegedi tehát nem a Bibliából (46. zsoltár) fordított éneket, hanem egyenesen a lutheri éneket fordította le nyelvünkre.

Jókai Mór így ír róla “A löcsei fehér asszony” című regényében: “Milyen hatása van ennek a zsolozsmának minden emberre! Hogy kiszáll a lélek minden arcra; úgy tetszik, mintha világos-

ságot sugároznának ki. A gyermekekből férfiak, a férfiakból hősök, a nőkből kintanúk (martyr) lesznek. A lelkesedés szent tüze gyújtogat. Erős várunk nekünk az Isten! Benne van e dalban minden, ami ezt az embert a föld sarából felemeli: a szabadságvágy, a hazaszeretet, a testvérvonalalom, az önfeláldozás, a jellemerő, egészen fel az Isten-imádásig! Kihívás a haragos bálványok ellen, akár e földön laknak, akár a túlvilágon. S mikor elvégzi a falrengető strófát a közönség, az a festett kép ottan a rámában, Luther maga egyedül még tovább éneklé azt.”

1934-ben az Evangélikus Egyetemes Egyház pályázatot írt ki: “Fordítaná le az éneket valaki úgy, mintha Luthernek e műve valamely magyar lélek költői alkotásvágyából született volna.” Számos jelentkező akadt, köztük olyan máig ismert nevek, mint Kozma Andor, Sántha Károly, és Székács József. Összesen 136 pályamunka futott be a bírálóbizottsághoz. A pályázók között volt – álnéven – József Attila is, akinek a fordítása mindmáig megtalálható énekeskönyvünkben (EÉ 256):

Luthernek összesen 39 éneke maradt fenn, ebből 25 van énekeskönyvünkben. A reformáció elindításakor írta a “Jer, örvendjünk, keresztyének” címűt. A hitért való küzdelem kifejezője a “Lásd meg a mennyből” című ének is, és – Budavár elestének hírére – kifejezetten a magyaroknak írta a “Tarts meg, Urunk, szent igédben”-t. (Luther II. Lajos özvegyével, Mária királynővel levelezett.) Reformátorunk Isten adományának mondotta a muzsikát, amelynek meg is jelölte hármastételét: dicsérje az Uristent; szolgálja az emberek épülését; segítse az evangélium terjedését.

Evangélikus himnuszunkat, amelyet örököltünk, énekeljük hálás szívvel, hogy lelkierőt kaphassunk a mindennapi élet nehézségei közepette!

Erős vár a mi Istenünk!

Tóth Márta – e.é.

*A cikket eredetileg a 480. évfordulóra írták.

✦ Az augusztusi szám postázását intézte Földesi József, Fördös Katinka, Rácz Zsuzsa, Rátoni-Nagy Valéria, Rátoni-Nagy Tamás, Tamásy Éva, Tamásy Viola, Tamásy Zoltán. Hálásan köszönjük munkájukat. - Sz. ■

A MAG ÉS A MAGVETŐ (1)

[Jézus mondotta]: "Kment a magvető vetni. Vetés közben némelyik mag az útfélre esett, és eltaposták, vagy megették az égi madarak. Némelyik a sziklás földre esett, és amikor kihajtott, elszáradt, mert nem kapott nedvességet. Némelyik a tövises közé esett, és amikor vele együtt felnőttek a tövises is, megfojtották. Némelyik pedig a jó földre esett, és amikor felnövekedett, százszoros termést hozott." (Lukács 8:5-8)

Jézusnak a magvetőről szóló példázatát olvasva azonnal feltűnik, hogy az ilyen magvetés már a múlté. Ma csak virágmagot és zöltséget veteményeznek kiskertjükben kézzel az emberek. Kint a határban vetőgépek dolgoznak, s a mélyszántással és gyomirtással jól előkészített talajba adagolják a vetőmagot. Igaz, a legkorszerűbb mezőgazdaság sem tudja garantálni a rekordtermést, hiszen a kikelt növényt megtizedelheti a szárazság, elöntheti az árvíz, tönkretelheti a késői fagy vagy a jégeső. A gabona a szabad ég alatt

"alszik" az aratásig. A mindennapi kenyér ma is Urunk kezében van, s a korszerű gazdálkodás mellett sem felejtjük el imádságra kulcsolni kezünket.

A példázatban szereplő magvető enyhén szólva pazarlónak tűnik. Nem szedegette ki a köveket a talajból, nem irtotta ki a töviseket sem, s azt sem értjük, hogyan vethet a letaposott útszélre, ahol a mag a madarak zsákmánya lesz. Milyen gazdaság tudja elviselni ezt a gondatlannak tűnő munkát? Óriási ráfizetés bárkinek ilyen mértékű szemvesztéssel dolgoznia!

Bármennyire is hihetetlen, a pazarló magvető maga Jézus! Nagyvonalúsága a Teremtő nagyvonalúsága. Ahol élet születéséről van szó, ott az Isten nem szokott fukarkodni. Gondoljunk a gyümölcsfák tavaszi virágzására, egy-egy fán megszámlálhatatlanul sok a virág. Ám ha csak minden tizedik vagy huszadik virágból lesz termés, az alatt is roskadni fog a fa. A Teremtő bőkezűen

bánik a virágok szirmaival, a virágpör szemcséinek milliárdjaival – a jó gyümölcsstermés érdekében.

Jézus, a magvető, ebben a példázatban az igehirdetésről beszél. "A mag az Isten igéje" (8:11) – mondja. S Ő maga, meg az ige hirdetésére akkor és később elküldött tanítványai mind pazarlónak vetik az igét. Hiszen Ő semmit sem sajnál azoktól, akiket szeret. Ezt tartja természetesnek. Ismeri a veszteséget, de örül a jó talaj termésének is.

Uram!

Nem tudom megszámolni, hány igehirdetést hallottam életemben. Sokszor éppen azt hallottam, amire legjobban szükségem volt: biztatást a jóra, bátortást utadon való járásra. Máskor alvó lelkiismeretemet ébresztetted. Sokat pazaroltál rám. Segíts bőséges termésre. Ámen.

Id. Zászkaliczky Pál ny. ev. lelkész (Fót)

(Az öt részből álló elmélkedés-sorozatért ezúton is hálás köszönetet mondunk a szerzőnek. Sz.)

KRISZTUSÉI HALÁLUNKBAN HALOTTAK NAPJÁRA

Adjatok hálát az Atyának, aki alkalmassá tett titeket arra, hogy a szentek örökségében, a világosságban részesüljétek. (Kolossé 1:12)

"A boldog feltámadás reménye alatt!" – ezt hirdeti halottak napján a temetői fejfákon lévő öt betű: ABFRA. Luther szerint "a halál nem más, mint tiszta kegyelem; sőt az élet kezdete. Nem tesz egyebet, mint elporlasztja, ami Ádámtól született, hogy Krisztus éljen bennünk egyedül." Ó, Uram! "Megis-merteted velem az élet ösvényét, teljes öröm van tenálad." (Zsoltár 16:11) "Halál, hol a te diadalod? (...) De hála az Istennek, aki a diadalt adja nekünk a mi Urunk Jézus Krisztus által!" (1Korinthus 15:55.57) "Ő a láthatatlan Isten képe (...), Ő a kezdet, az elsőszülött a halottak közül..." E Krisztus-himnuszban hétszer olvasható a minden kifejezés. Ő Isten, s "békességet szerzett a keresztfán kiontott vére által" (Kolossé 1:15.18.20)! Vezérigénkben az Isten világossága szentséget, igazságot, szeretetet, dicsőséget, és életet jelképez. A vérfolyásos asszony meggyógyítása és Jairus "alvó" leányának feltámasztása egyaránt a hit győzelmét

és életre megtartó erejét hirdeti a halál felett: "Bizzál, leányom, hited megtartott téged." – "A leányom most halt meg, de jöjj, tedd rá a kezed, és élni fog." (Máté 9:22.18) Urunk élő igéjével és isteni teljhatalmával feltámasztotta a naini ifjút is, megszánva síró, özvegy édesanyját: "Ifjú, neked mondom, kelj fel!" (Lukács 7:14) S most "nektek, barataimnak mondom: Ne féljétek azoktól, akik megölik a testet" (Lukács 12:4)! Ő megszabadít a hamis emberfélelemtől, és igaz istenfélelemre int! A prédikátor szerint "bizony minden hiábavalóság", mert az Isten minden teremtményének azonos a földi sorsa: "...mindegyik porból lesz, és újból porrá lesz mindegyik..." (Prédikátor 3:19-20) Ám Pál szerint Isten diadalmenetben hordozza halandó embergyermekét, alkalmassá teszi s felhasználja őket evangéliuma hirdetésére: "Mert Krisztus jó illata vagyunk Isten dicsőségére mind az üdvözülők, mind az elkárhozók között: ezeknek a halál illata halálra, azoknak az élet illata életre." (2Korinthus 2:15-16) Urunk élő igéje bizony szétválasztja az embereket; akik Őt elutasítják, azok saját maguk választják az örök halált! A főpapok és a farizeusok még a halott

Jézus e korábbi kijelentésétől is félték: "Három nap múlva feltámadok!" (Máté 27:63) Ám e két "csalás" – Jézus a Messiás, és feltámadt mint Isten Fia – ma is csak hitetés sokak számára... De meglátja Őt minden szem, és János már láthatta az élő Krisztus megjelenését: "Ruhájára és derekára az a név van írva: Királyoknak Királya és uraknak Ura." (Jelenések 19:16) Az Ő szent neve még: Hű és Igaz, s az Isten Igéje. – Könyörögjünk: "Ó, maradj velünk, Krisztusunk ..., / Szent igéd tiszta fényt hintsen ... Mi igédben élünk-halunk, / Míg hozzád mennybe juthatunk..." (EE 259:1.6) Garai András - e.é.

¶ A Mecklenburgi, Északelbai, és Pomerániai tartományi egyház pünkösdkor ünnepi gyűlésen mondta ki egyesülését Északi Egyház néven 2.3 millió lélekszámmal.

¶ Az Izlandi Evangélikus Egyházban Siguróardóttir Agnes lelkész személyében először választottak nőt az egyház püspökévé.

¶ Az indiai Tamil Nadu államban az elhízott templomi elefántokat táplálkozásuk és mozgásuk szigorú ellenőrzésével fogyókúrára fogták. ✕

MEGHÍVÓ

“Sötét égbolt alatt élünk, de aki verssel és énekkel közeledik felénk az világosságot akar és reményt az emberi szívekben. Szvorák Kati sugárzó teremtmény.” Csoóri Sándor

Szeretettel várunk mindenkit 2012. október 20-án du. 5 órára, Szvorák Katalin művésznő koncertjére. Felhangzanak gyönyörű szép gyermekdalok, népdalok, egyházi énekek. Minden korosztály számára, lelki gazdagodást ígérő est lesz. • Utána vacsora és kötetlen beszélgetés a művésznővel. • Belépőjegy, vacsorával együtt, felnőtteknek 15.00, gyermekeknek 8.00 dollár.

Az Egyesült Magyar Egyletek és a Nyugatoldali Evangélikus Egyház meghívásában és rendezésében kerül sor az 1956-os szabadságharc 56. évfordulójának megünneplésére, amelynek helyszíne az evangélikus templom, 3245 West 98th Street címen. Időpont 2012. október 21-én du. 3 órakor. Az ünnepség szónoka, Szvorák Katalin művésznő, aki beszéddel és énekhangjával együtt vall hitéről és az 56-os forradalomról. • Közreműködnek cserkész fiataljaink és a Kis Magyar Kórus is.

Biztosak vagyunk abban, hogy aki eljön akár a koncertre akár az ünnepségre nagy élményben lesz része. Szvorák Katalin csodálatos hangja mindenkit elbűvöl, tisztán kicseng az ő Istenbe vetett hite, valamint hazaszeretete. Honlapjára érdemes ellátogatni. www.szvorakkatalin.hu

Mindkét alkalomra mindenkit nagy szeretettel hívunk és várunk!

¶ Felújítják Újpesten az 1873-ban épült evangélikus templomot. Az erre fordított közel tizenötmillió összeg egy része önkormányzati támogatás, többi a hívek, és a Magyarországi Evangélikus Egyház adományából jött össze. Solymár Péter lelkész elmondta, hogy jelenleg a tetőfedés és a statikai megerősítés zajlik a fal vakolása pedig következő évre marad. Az 1873-ban épült, 1911-ben bővült neoklasszicista stílusú templomot legutóbb fennállásának századik évfordulóján rekonstruálták. ««

ÍGY IMÁDKOZZUNK!

Mindenható Isten! Áldunk Téged, hogy közbenjárónkká teted egyszülött Fiadat, a valóságos embert, aki együtt érez velünk, a valóságos Istent, aki ismeri atyai szándékaidat. Add, hogy nevében imádkozva elnyerjük mindazt, ami üdvösséges!

Úr Jézus Krisztus! A Tied minden hatalom mennyen és földön; tekints gyengeségeivel küzdő egyházadra, és ruházd fel erőddel! Teljesítsd ígéreted, és küldd el Szentlelkedet, hogy hű tanúid lehessünk szavunkkal és életünkkel! Kérünk Téged: *Urunk, hallgass meg minket!*

Úr Jézus Krisztus! Te mennybe mentél, hogy jelen lehess mindenütt, ahol ketten vagy hár, man nevedben gyűlnek össze. Éreztesd velünk is jelenlétet erejét, és tölts be szeretettel, hogy úgy tudjuk szeretni egymást, ahogyan Te szeretsz minket. Kérünk Téged: *Urunk, hallgass meg minket!*

Úr Jézus Krisztus! Add Lelked vi-

gasztalását és erejét mindazoknak, akik az élet gondjaival, a betegség terheivel, az egyedüllet reménytelenségével, a halál félelmével küzdenek! Győzd meg szívüket, hogy Te senkit sem hagysz magára, és a Te szeretetedtől sem ezen a világon, sem az eljövendőben semmi el nem választhatja őket! Kérünk Téged: *Urunk, hallgass meg minket!*

Úr Jézus Krisztus! Tégy minket békeség kedveivé! Add, hogy Hozzá hasonlóan szeressük rosszakaróinkat és gyűlölőinket is, és soha ne szűnjünk meg imádkozni értük, hogy velünk együtt ők is elnyerjék a bűnbocsánatot és az örök életet! Kérünk Téged: *Urunk, hallgass meg minket!*

Mennyei Atyánk! Téríts minket mindennap a Te utadra, és állj mellénk. ha ingadozunk, vagy ha kísértés gyötör! Végző óránkon pedig segíts mennyei országodba az Úr Jézus Krisztus által, aki Veled és a Szentlélekkel Isten, él és uralkodik mindörökkön-örökké. *Amen.*

EILK

LUTHER: ISTEN NEM HAGYJA ÖVÉIT

Tudjuk, hogy a háborúság békeséges tűrést nemz, a békeséges tűrés pedig próbátételt. (Róma 5:3-4.)

Isten úgy növeli hitünket, hogy megfogyatkoztatja. Úgy tesz, mintha tönkre akarná tenni a hitünket. Belevet mindenféle szenvedésbe, s úgy meggyötör, hogy szinte kétségbe kell esnünk. Azért teszi mindezt, hogy megcsendesítsen. Ez a megcsendesítés a türelem. Ez a türelem pedig boldog tapasztalatot szül. Mert mikor Isten megenyhül, s viharmultán a nap újra kiragyog felettünk, ámulva kell szólanunk: Legyen áldott a nagy Isten, hogy megszadultam bejomból. Isten lakozik itt, ki hitte volna, hogy ilyen kegyelmes?!

Két, három, nyolc nap múlva, talán egy év múlva, talán egy óra múlva új keresztet kapunk. Gyötör a bűn, becsületünkben, javainkban, testünkben kár esik, – vagy más eféle baj ér. Megint kitör a vihar, s kezdődik minden újra. De mert Isten előbb oly kegyelmesen segített, s mi rájöttünk, hogy csak javunkra vált atyai botja, mert alkalmunk volt Hozzá kiáltani és menekülni, – most immár van mivel vigasztalódnunk. Sőt dicsekszünk a háborúságban, mondván: Aki eddig annyiszor megsegített, megsegít majd most is. Ez az Isten segedelme után való szívbeli vágyakozás a reménység, amely nem szégyenül meg, mert Isten az ilyen embert minden bizonnal megsegíti.

Így rejti el Isten halál alá az életet, pokol alá a mennyországot, bolondság alá a bölcseséget, bűn alá a kegyelmet. *“Jer, örvendjünk keresztyének!”*

AZ ELSŐ OSKOLÁTÓL A FASORI GIMNÁZIUMIG

A MAGYAR OKTATÁS TÖRTÉNETE

Mária Terézia 1777-ben adta ki az oktatásról és nevelésről szóló Ratio Educationis című rendeletét, amelynek nyomán 1799-ben már meg is alakultak az első iskolák. Csokonai Vitéz Mihály ekkor írta a Jövendőlés az első iskoláról Somogyban című versét.

Ebben ugyan bánatosan állapította meg, hogy: "Kanász marad, akinek nevelője kanász", de kifejezte azt a reményét is, hogy az iskolák segítségével "A vidékünk új Hélikón lesz." A magyar oktatásügy azóta sok mindent megélt, amíg eljutott az európai versenyképességig.

A téma avatott kutatója, Nagy Pál monográfiában írta meg a magyar alsó- és felsőoktatás történetét, és ezt gazdagon illusztrálta levéltári forrásokkal, hivatalos dokumentumok, értesítők, bizonyítványok faksimiléivel. Ezek legrégebbike egy 1822-ben kiállított, kézzel írt "oskolai bizonyság", amellyel egy második osztályos tanuló igazolhatta, hogy szorgalmasan látogatta az iskolát.

Akármilyen fontos rendelet is volt, természetesen nem a Ratio Educationisszal született meg a magyar közoktatás. Ahogyan a katolikus egyház téríteni kezdte a magyarokat, ennek egyik eszközeként oktatási intézményeket is létrehozott. A reformáció után a protestáns egyházak is alapítottak iskolákat. Egyik legrégebbi ezek közül a Debreceni Református Kollégium, amelynek 1538-as alapítása áll kései jogutódja, a debreceni egyetem jelvényén. (Azzal a különbséggel, hogy a hajdani kollégium kisdíákokat is nevelt és oktatott, és teszi ezt ma is.) Csokonai céloz is rá az idézett versében Debrecenre és (Sáros)Patakra.

235 éves az általános tankötelezettség
Ilyen és hasonló előzmények után jött létre a már citált rendelet, amelynek hatálya kiterjedt az alsófokú oktatásra, az elemi (nemzeti) iskolákra. (Ez az iskolatípus egy-két vagy háromtanítós iskola volt 3-3 évfolyammal.) Céljai között szerepelt az elemi oktatás színvonalának fejlesztése, a falusi iskolák számának növelése. Először írták elő Magyarországon a tankötelezettséget minden 6-12 év közötti gyermek számára.

Előrelépést hozott az is, hogy az iskolák feladatává tették: minősítsék és rangsorolják a tanulókat, akik félévkor, illetve a tanév végén az összes tárgyban felmutatott eredmény alapján egyetlen összetett érdemjegyet kaptak. A nebulókat a tanulmányi eredményük alapján sorrendbe, classisokba rendezték. (Innen ered a szekunda neve is, lévén, hogy a rosszabb tanuló nem a prima, hanem a secunda classisba soroltatott.)

A rendelet hatására egymás után alapították az alsó fokú iskolákat. Így 1799-ben joggal reménykedhetett a költő a magyarság fejlődésében, hiszen Somogyban is megalakult az első iskola. A vers születéséhez képest két év múlva pedig egy újabb rendelet már kötelezően írta elő elemi iskola alapítását minden településen, ahol ötvennél több tanköteles gyermek elméje várt pallérozásra.

Az 1806-ban kihirdetett második Ratio Educationis rendelkezett a lányok iskoláztatásáról is. Lefektették a polgári iskolák alapjait, nemzetiségi és vallási türelmet hirdettek az oktatásban. A korábban kötelező német nyelv most választhatóvá vált, a gimnáziumokban az oktatás nyelve továbbra is a latin maradt. Ez a rendelet teret nyitott a magyar nyelv illetve az anyanyelv (pl. a horvát) iskolai használatának. Egyszerűsítette és észszerűsítette a tantárgyi rendszert. Részletesen tárgyalta a tanulók elbírálását.

Nyolcosztályos gimnáziumok és reáliskolák

Ez az új rendelet 1848-ig meghatározta a magyar közoktatás- és nevelésügy irányvonalát, onnantól kezdve – nagy részt a reformkor vívmányai hatására – változott. A középfokú oktatási intézményekre is elmondható, hogy kezdetben az egyházak alapították őket, különös buzgalommal a reformáció és ellenreformáció idején. A már említett debreceni kívül Budán, Sárospatakon, Pápán, Nagyenyeden is működött ilyen.

A magyarországi oktatáspolitikára tovább is osztrák hatás volt jellemző. 1849 novemberében bevezették az osztrák gimnáziumok és reáliskolákra kidolgozott szabályzatot és tantervet, az Entwurfot. Ennek alapján állították

fel a 10-18 éves fiúk számára a nyolcosztályos gimnáziumot. Az I-IV. osztály algimnáziumként, az V-VIII. pedig főgimnáziumként működött. A gimnáziumok feladata – ókori klasszikus nyelvek és irodalom tanításával – nagyobb általános műveltség megszerzése, továbbá az egyetemi tanulmányokra való előkészítés volt.

A hazai középfokú oktatás másik típusú intézménye ebben az időben a reáliskola, amely 1849 és 1934 között működött. Az általános műveltségen kívül – amely esetükben nem foglalta magában az ókori nyelveket és irodalmat – ezen iskolatípus célja az ipari foglalkozásokhoz szükséges előképzettség elsajátítása, illetve a technikai tanintézetekben történő továbbtanulásra való előkészítés volt.

A reáliskolák alreáliskolákra (vagy polgári iskolákra) és főreáliskolákra tagolódtak. Az alreáliskola (vagy polgári iskola) a főreáliskolai további tanulmányok folytatására készítette fel a tanulókat. Ezen kívül az alacsonyabb városi és vidéki iparos körök gyermekei számára adott önálló képzést.

A hivatalos megfogalmazás szerint: "A főreáliskola folytatja a polgári iskolában megkezdett tanítást tudományosabb formában. Teljessé teszi a modern műveltség alapján adandó human képzés mértékét és sajátos előkészítő iskolája a technikai tanulmányoknak." A 2-4 évfolyamos alreáliskola ipari, kereskedelmi és földműves pályákra, a hatosztályos (3+3) főreáliskola pedig felsőfokú technikai-műszaki továbbtanulásra készítette fel. A tanulmányok záróvizsgával fejeződtek be. A hatosztályos reáliskola helyett a nyolcosztályos reáliskolát Trefort Ágoston hívta életre 1875-ben. Ez az iskolatípus 1934-ben, az egységes középiskola megteremtésével szűnt meg.

Több mint 160 éves az érettségi

1851. június 3-án rendeleti úton bevezették Magyarországon az érettségi vizsgát. A tanulók magyar vagy német nyelven tehették le, katolikus-protestáns vegyes bizottság előtt. 1875 után az időközben nyolcosztályúvá fejlesztett reáliskolákban is érettségiznek.

Változott a tanulók értékelése is. A Helytartótanács 1863-as rendelete alapján a népiskolában és a középisko- [↗]

lában a korábbi gyakorlattól eltérően, minden tantárgyat külön-külön osztályzattal értékelték.

Osztályozták a tanulók erkölcsi viselkedését, magatartását, szolgálmat és figyelmét is a hat érdemjegy egyikével. Ezzel megnyílt az út ahhoz a fejlődéshez, amely végső soron olyan patinás oktatási intézményeket – például a legendás fasori gimnáziumot – produkált, ahonnan későbbi Nobel-díjasok is kikerültek. e.p.

¶ Németországban egy muzulmán szervezet 25 millió németnyelvű Koránt tervez ingyenesen kiosztani nagyvárosokban. A parlamenti pártok feszülten figyelik az akciót, a belbiztonsági hatóságok pedig attól tartanak, hogy a muzulmán szent könyv terjesztésének valódi célja új hívek toborzása egy szélsőséges nézeteket valló irányzat számára.

¶ Több mint egyévi munka után nyitották meg újra Luther Márton megkeresztelésének helyszínét, a Péter és Pál-templomot Eislebenben. A keresztelőcentrumnak titulált templomban a kereszttség mindenféle gyakorlatát végzik, leöntést, bemelegítést, és alámerítést is. Szeretnék ha a helyi családok, baráti közösségek is használnák a templomot keresztelési szertartások végzésére. A gyülekezetben többen nem néznék jószemmel, ha egyfajta keresztelési turizmus indulna be a templomban.

¶ Döbbenetes méreteket öltött a "hagyományok honfoglalás" a rendszerváltás óta eltelt több mint huszonkét év során. Szinte valamennyi erdélyi és partiumi városban gombamód nőttek ki a városközpontokban, illetve a tömbházmegyedekben az ortodox templomok. Olyan város is akad, ahol több mint kéttucatnyi bizánci templom építéséhez láttak hozzá. Jellemző egyébként, hogy szinte mindenhol akadnak olyanok, amelyeket közel egy évtizede építenek, de máig nem készültek el.

¶ A Dán [Evangelikus] Egyházban 85:24:2-es arányú parlamenti szavazás nyomán bevezették az azonosnemű párok esketését. A határozatot így csak a jobboldali Dániai Néppárt ellenezte. A Dán Egyház ezzel a döntéssel a Svéd [Evangelikus] Egyházat másodikként követi a skandináv egyházak között ■

ÚJ KENYÉR?

Mérsékelt égövünkön szép hagyománya van szeptember-októberben az aratási hálaadó, vagy szüreti Istentiszteletnek és az úrvacsora új kenyérrel való megünneplésének. Szép szokások alakultak ki, amelyek központjában a köszönet, hálaadás áll. Nem vesszük magától értetődőnek, hogy a következő évre is lesz kenyérünk, borunk. Isten ajándékjainak tekintjük, Neki mondunk köszönetet érte.

De mondunk-e még köszönetet? Hányszor ülünk asztalhoz és állunk fel onnét, anélkül, hogy megköszöntük volna Istennek, hogy még mindig van (és milyen bőségesen!) kenyérünk! Pedig keresztyéneknek valljuk magunkat, akiknek egyik ismertetőjele éppen a köszönetet-mondani-tudás lenne!?

Valaki ellenvetheti azt, hogy a mindennapi kenyérnek az Istenhez való kapcsolása a régi paraszti társadalomban még tudatos lehetett. De mi kenyérgyárakat ismerünk csupán, amelyek a földművesek által szállított istenadta tiszta gabonit dolgozzák föl (és vegyi anyagokkal rontják el?), s a mi asztalunkra csak ez a „produktum”, ez a gyári termék kerül.

És nem szentelünk figyelmet a sztrájkoló és utakat lezáró földműveseinknek, akik gazdag és jólétben dúskáló fogyasztók társadalmában éhbéért dolgoznak és sorra lesznek inkább gyári munkásokká, mert kiéheztették őket a spekulánsok és lehetetlenné tették a paraszti életüket. Egész társadalmi rendet teszünk tönkre, akik tudjuk, hogy a vetés és aratás közötti veszélyes időben is jó Isten segítségét és áldását kérni ahhoz, hogy meglegyen mégis a mindennapi kenyérünk. Nélküle nincs élet.

Mint ahogy anélkül a kenyér és bor nélkül sincs, amit Jézus Krisztus nyújt nekünk az úrvacsorában: "Vegyétek, egyétek, ez az én testem...vérem."

Minderre emlékezzünk, ha aratásra, újkenyérre való Istentiszteletre gyülekezünk! És ne csupán a gyári terméket szállító teherautóra, amely a sarki péknek hozza a vegyileg jól preparált kenyérmasszát.

D. Gémes István ev. lelkész (Stuttgart)

46. ZSOLTÁR

Isten a mi oltalmunk és erősségünk, mindig biztos segítség a nyomorúságban.

Azért nem félünk, ha megindul is a föld, és hegyek omlanak a tenger mélyébe; háborognak és tajtékoznak vizei, és tombolásától megrendülnek a hegyek.

Egy folyam ágai örvendeztetik Isten városát, a Felségesnek szent hajlékait.

Isten van benne, nem inog meg, megsegíti Isten reggelre kelve.

Népek háborognak, országok inognak, ha az Úr mennydörög, megretten a föld.

A Seregek Ura velünk van, Jákob Istene a mi várunk.

Jöjjetek, lássátok meg az Úr tetteit, aki bámulatos dolgokat művel a földön.

Háborúkat szüntet meg a föld kerekéségén, íjat tör össze, lándzsát tördel szét, harci kocsikat éget el.

Csendesetjete el, és tudjátok meg, hogy Én vagyok az Isten! Magasztalnak a népek, magasztal a föld.

A Seregek Ura velünk van, Jákob Istene a mi várunk.

Dicsőség az Atyának és a Fiúnak és a Szentléleknek, miképpen volt kezdetben, most és mindenkor és mindörökkön örökké. Amen.

OLVASÓINK SZÍVES FIGYELMÉBE

→Decemeberi számunkhoz előfizetések (és hátralékok), ill., az Amerikai Magyar Evangelikus Konfreniciában való tagsági díjak (benne van az előfizetés is) beküldése megkönnyítésére befizetőlapot és válaszborítékot csatolunk. Az az olvasó is kap "ilyen" mellékletet, akinek az előfizetése vagy AMEK tagdíja rendezett (a befizetőlap és válaszboríték adomány beküldésére is felhasználható).

→Az előfizetések vagy az AMEK tagdíjak állását a címszalagról lehet megtudni, melyen a decemberrel lejárt vagy lejáró év van feltüntetve. Az AMEK tagok címszalagján a tagságot "AMEK" betűk jelzik. Sz. ■

AZ EGYHÁZ HÍREI OTTHONRÓL

• A reformáció 500. évfordulójának a megünneplésére készülve, minden évben sajátos téma kap hangsúlyt:

2012: Reformáció és a nők. Bora Katalin +490., Petőczy Kata Szidónia *350., Mária Dorottya *215., Kossuth Zsuzsa *195., és Kánya Emília +190. évfordulója. (*születés, +elhalálozás)

2013: Reformáció és tolerancia. A tor-dai országgyűlés 455., a tridenti zsinat 450., a Leuenbergi Konkordia 40. évfordulója.

2014: Reformáció és kultúra. Pulszky Ferenc *200., Tavasy Lajos *200., Ben-czúr Gyula *170., és Pecz Samu *160. évfordulója. (*születés)

2015: Reformáció és oktatás. Veres Pál-né *200. évfordulója. (*születés)

2016: Reformáció és nemzet. Raffay Sándor *150., és az '56-os szabadság-harc 60. évfordulója. (*születés)

2017: Reformáció és ünnep. A refor-máció 500. évfordulója.

• Az augusztus 20-i nemzeti ünnep alkalmából Gadóné Kézdy Edit, a Bp.-Deáktéri Ev. Gimnázium igazgatója a Magyar Érdemrend Tisztikeresztje és Molnár Istvánné, a szarvasi Benka Gyula Ev. Ált. Iskola igazgatója a Magyar Érdemrend Tisztikeresztje Kato-nai Fokozata kitüntetésben részesült.

• Az Északi Ev. Egyházkerületben a dr. Agó Anett és dr. László Virgil há-zaspár dr. Fabiny Tamás püspök szen-telte lelkésszé

• Meghalt Dolinszky Árpád vajdasági ev. püspök, valamint Brebovszky Gyula, Vancsó József, és Záborszky Csaba ny. ev. lelkész.

• Budafokon Hokker Zsolt az ev. gyülekezet új lelkésze.

• A budapesti Evangélikus Hittudo-mányi Egyetem ünnepélyes tanévnyitójával a nappali tagozaton 12 lelkész-, 8 lelkészi munkatárs-, 2 kántor-, 8 hit-tanár-szakos hallgató kezdte meg tanulmányait. A levelező tagozaton to-vábbi 20 különféle szakos hallgató kez-dett tanulmányokat.

• Nagybányán a gyülekezetalapítás 465., Salgótarjánban a 140., Alsóság-on az orgonaszentelés 75., s Nyíregyhá-zán az ev. gimnázium újraindulásának a 20. évfordulóját ünnepelte meg az ev. gyülekezet.

• Az ún. központi reformációi Isten-tisztelet helye október 28-án a buda-vári ev. templomban tartják. Prédikál dr. Bölskei Gusztáv ref. püspök; a li-turgiában az Ökumenikus Tanács tag-egyházainak a főpásztorai szolgálnak. Október 31-én reformációi megem-lékezést tartanak a bp.-fasori Refor-mációi Emlékparkban, ahol az ünnepi beszédet dr. Fábri György ev. egyház-kerületi felügyelő tartja.

• Ancilla Domini (Az Úr szolgáló-leánya) címen jelent meg Túrmezei Er-zsébet születésének 100. évfordulója alkalmából a Túrmezei emlékkönyv, méltatva a diakonisszatestvér, főnök-asszony, költő, műfordító szerteágazó munkásságát, aki a hazai és az evan-gélikus egyházi irodalomnak kiemel-kedő alakja volt.

• Oroszlányban a temlomszentelés 225., Alsóság-on a 150., Salgótarjánban a 130., Nagybányán a 100., és Csaba-súdnön a 60. évfordulóját ünnepelte az ev. gyülekezet.

• Az Európai Unió Tanácsa 2011. júni-us 8-án Lengyelország, Litvánia, és Ma-gyarország kezdeményezésére augusztus 23-át a totalitárius rendszerek ál-dozatai emléknapijává nyilvánította. A Magyarországi Evangélikus Egyház és a Magyarországi Református Egyház püspökeinek ezzel kapcsolatos közle-

ménye az alábbiakban olvasható.

Egyházaink üdvözlük az Európai Unió Tanácsa 2011. június 8-án hozott dön-tését, amelyben Lengyelország, Litvá-nia, és Magyarország kezdeményezé-sére augusztus 23-át a totalitárius rend-szerek áldozatai emléknapijává nyil-vánította. Az emléknapi kijelölése segít-heti azt, hogy a diktatórikus rendsze-rek áldozatai ne merüljenek feledésbe, és hozzájárulhat ahhoz is, hogy az idő múlásával egyre távolabb kerülő bor-zalmak és szenvedések megítélése vé-tetlenül se legyen elfogadóbb és meg-értőbb. Magunk előtt kell látnunk azo-kat a gyermekeket, időseket, és min-den személyt, akiktől éppen az emberi méltóság egyik meghatározó jegyét, az önálló emberi személy voltukat akar-ták elvenni a diktatúrák. Osztozunk azoknak a családoknak és közösségek-nek a fájdalmában, keserűségében, a-kik a náciizmus vagy a kommunizmus embertelenségében vesztették el sze-retteiket. Törekszünk arra, hogy az em-lékezés kultúrájának mélyítésével is-mertessük meg a felnövekvő generá-ciókat a totalitárius rendszerek borzal-maival, és az ártatlanul szenvedett em-bertársaink emlékével. Az áldozatok és a szenvedők emlékének megőrzése mellett hálaadással gondolunk mind-azokra, akik sokszor biztonságuk, sza-badságuk, és életük árán is menteni, segíteni próbálták azokat az ember-társaikat, akikre különös odafigyeléssel és módszerességgel sújtott le a rendszer.

Fontosnak tartjuk, hogy az emlékezés mellett a tanulságok levonását is meg-tegyük, és ebben segítsük közössé-günket, az egész társadalmat. Hisz-szük, hogy az emlékezésnek abban kell segítenie minket, hogy idejében felis-merjük a szélsőséges érzelmek és in-dulatok megerősödését, hogy még ide-jében és minél szélesebb összefogással tenni tudjunk ellene. Emlékezzünk méltósággal az emberi méltóságuktól meg-fosztott áldozatokra!

Budapest, 2012. augusztus 23.

Gáncs Péter,
a Magyarországi Evangélikus Egyház elnök-püspöke.

Bölskei Gusztáv püspök,
a Magyarországi Református Egyház Zsina-tának lelkészi elnöke.

❖ ❖ ❖ ❖ ❖ ❖ ❖ ❖ ❖ ❖

Emlékezzünk! Emlékezzünk!

az 1848/49. évi szabadságharcra

164. évfordulóján

“1849. október 6”-ra

163. évfordulóján

az 1956-os szabadságharcra

56. évfordulóján

a reformációra

495. évfordulóján

Emlékezzünk ősökre,

a hit és kard hőseire,

gyászokra és diadalmakra is.

A hazáért való küzdelmekért,

hitvédők kiállásáért,

életek áldozatáért

legyen Istené az áldás,

legyen mienk az áldott emlékezés

és az emlékezésben

a jövőért való reménység!

